

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

भोलानाथ मिश्रा

विरुद्ध

राजेंद्र पांडे आणि इतर

फेब्रुवारी 20, 1997

[के. रामास्वामी आणि एस. सागर अहमद, न्यायमूर्ती]

आदेशः

एकापेक्षा जास्त प्रतिवादींविरुद्धचा खटला-त्यापैकी ज्याने हुकूमनाम्याला आव्हान दिले आहे, जेव्हा बचावकर्त्यापैकी एकाच्या विरोधात दिलेला आदेश अमान्य झाला होता आणि एकतर त्याला आव्हान दिले जात नाही किंवा अपीलात तो लागू केला जात नाही, तेव्हा आदेश समर्थनीय ठरतो, कारण जो प्रतिवादी आदेश स्वीकारतो त्या प्रतिवादीच्या विरोधात, परंतु जेव्हा प्रतिवादींपैकी एकाने आदेशाच्या शुद्धतेला विरोध केला, तेव्हा दाखल केलेला आदेश आणि अपील न्यायालयाने पुष्टी दिल्याप्रमाणे संपरीक्षा न्यायालयाने पारित केलेला हुकूमनामा कायद्याने योग्य आहे की नाही हे तपासावे लागते-उच्च न्यायालय गुणवत्तेवर गेले नाही-केवळ गुणवत्तेवर पुनर्विचार करण्यासाठी प्रकरण उच्च न्यायालयात पाठवणे हा एकमेव मार्ग खुला आहे-तथापि, तात्काळ प्रकरणात, कोणताही उपयुक्त हेतू नसेल

दिवाणी अपील न्यायाधिकरणः

1980 चे दिवाणी अपील क्र. 1606.

अलाहाबाद उच्च न्यायालयाच्या 1976 च्या एस. ए. 3091 च्या दिनांकित न्याय निर्णय आणि आदेशावरून.

अपीलकर्त्या श्रीमती राणी छाब्रासाठी सुश्री रचना गुप्ता.

प्रतिवादींसाठी व्ही. जे. फ्रान्सिस आणि पी. आय. जोस.

न्यायालयाने पुढील आदेश दिला :

विशेष अनुमती द्वारे हे अपील अलाहाबाद उच्च न्यायालयाच्या विद्वान एकल न्यायाधीशाच्या 21 एप्रिल 1978 रोजी दिलेल्या निर्णयावरून उद्भवते, ज्यात अपीलकर्त्याच्या विरोधात कायमचा मनाई आदेश देणारा संपरीक्षा न्यायालयाचा आणि अपीलिय न्यायालयाचा आदेश आणि फिर्यादीशी संलग्न नकाशात दर्शविल्याप्रमाणे वादग्रस्त जमिनीवर कोणतेही बांधकाम करण्यापासून त्यांना प्रतिबंधित करणारा दुसरा प्रतिवादी आणि अशा जमिनीवरील बांधकामाशी संबंधित असेल तोपर्यंत बांधकाम पाडण्यासाठी अनिवार्य मनाई आदेश -दुसरा प्रतिवादी संपरीक्षा न्यायालयात एकतर्फी राहिला आणि त्याच्या विरोधात दिलेला हुकूमनामा निर्णायक ठरला होता.अपीलकर्त्याने/प्रथम प्रतिवादीने हे प्रकरण अपीलमध्ये घेतले जे मान्य करण्यात आले आणि दुसरे अपील दूर राहिले.अपीलकर्त्याच्या वकिलाने 6 डिसेंबर 1976 रोजी निवेदन दिले की तो दुसऱ्या प्रतिवादीविरुद्ध कोणताही दिलासा मागत नाही आणि दुसरा प्रतिवादी निर्दोष ठरल्यामुळे तो दुसऱ्या प्रतिवादीवर कोणतीही नोटीस बजावण्याचा प्रस्ताव ठेवत नाही.परिणामी, न्यायालयाने त्या तारखेला नमूद केले की जेव्हा गुणवत्तेनुसार याचिकेवर सुनावणी होणार होती तेव्हा "त्याचा परिणाम न्यायालयाच्या निदर्शनास आणला पाहिजे".परिणामी, जेव्हा हे प्रकरण गुणवत्तेच्या आधारे सुनावणीसाठी आले होते, तेव्हा विद्वान न्यायाधीशांनी या आधारावर कार्यवाही केली की दुसऱ्या प्रतिवादीच्या विरोधात असलेला

हुकूमनामा संयुक्त आणि अविभाज्य असल्याने, तो अवैध झाला आहे, कारण दुसऱ्या प्रतिवादीच्या विरोधात तो कमी करण्यात आला होता आणि त्यामुळे या प्रकरणातील गुणवत्तेमध्ये जाणे योग्य ठरणार नाही. परिणामी, अपीलकर्त्याने युक्तिवाद केल्याप्रमाणे, गुणवत्तेचा विचार न करता अपीलही फेटाळण्यात आले.त्यामुळे ही याचिका आहे.

स्पष्टपणे, उच्च न्यायालयाने घेतलेला दृष्टिकोन योग्य नाही.अपील काढून घेण्याचा प्रश्न उद्भवत नाही कारण हे कोणत्याही प्रलंबित कार्यवाहीची मुदत संपणाऱ्या पक्षकारांचे प्रकरण नाही आणि त्यानंतर कायदेशीर प्रतिनिधींना रेकॉर्डवर आणणे वगळले जाते. केवळ अशा स्थितीत , अपील काढून घेतले जाते . परंतु जेव्हा प्रतिवादीपैकी एकाच्या विरोधातील हुकूमनामा अवैध ठरतो आणि एकतर त्याला आव्हान दिले जात नाही किंवा अपील केले जात नाही, तेव्हा आदेशाची बाजू घेणाऱ्या प्रतिवादीच्या विरोधात आदेश लागू होतो.परंतु जेव्हा प्रतिवादीपैकी एकजणहुकूमनाम्याच्या शुद्धतेला आव्हान देतो, तेव्हा अनिवार्यपणे, नोंदवलेला निष्कर्ष आणि अपील न्यायालयाने पुष्टी दिल्याप्रमाणे संपरीक्षा न्यायालयाने पारित केलेला हुकूमनामा कायद्याने योग्य आहे की नाही हे तपासले पाहिजे.

मात्र, दुर्दैवाने, उच्च न्यायालयाने या प्रश्नावर लक्ष दिलेले नाही.गुणधर्माच्या आधारे उच्च न्यायालयाने विचार करण्यासाठी प्रकरण पाठवणे हा एकमेव मार्ग खुला आहे.दुर्दैवाने, या न्यायालयाने छपाई रद्द केली आहे आणि विशेष अनुमती याचिकेच्या कागदपत्रातील सामग्रीच्या आधारावर याचिकेवर सुनावणी करण्याचे निर्देश दिले आहेत.अपीलकर्त्याने संपरीक्षान्यायालयाने किंवा अपील कोर्टाचा निर्णय आणि हुकूमनामा रेकॉर्डवर नोंदवला नाही.या परिस्थितीत, आम्ही हे जाणून घेण्याच्या स्थितीत नाही की संपरीक्षा न्यायालयाने कोणती कारणे दिली होती आणि अपील न्यायालयाने अपीलकर्त्याविरुद्ध हुकूमनामा मंजूर

करताना काय पुष्टी केली होती.अशा परिस्थितीत, आम्हाला वाटते की दोन दशकांनंतर प्रकरण मागे घेण्यात कोणताही उपयुक्त हेतू साध्य होणार नाही.

त्यानुसार याचिका फेटाळली जाते.

खर्चाविषयी कोणतेही आदेश नाही.

याचिका फेटाळण्यात आली.

अस्वीकरण

"या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरिता वापर करता येणार नाही. तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल."

x-x-x-x